'כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרָיִם' (שם פסוקים יג-טז) (ט) [א] (א) וּפָרַשְׁתָּ 'שְׁמַע' עַד 'וּבְשָׁעָרֶיךָ' (דכריס ו ד-ט) וּפָרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' עַד 'עַל הָאָרֶץ' (שם יא יג-כא). הַגָּהּ: * וְצָרִיךְ (ב) לְכָתְבָם (ג) [ב] * בַּסֵּדֶר הַזֶּה לְכִתְּבָה תְּחִלָּה הַקּוֹדֶמֶת בַּתּוֹרָה, * וְאִם שִׁנָּה, (ד) פָּסוּל. וּלְכַתְּחִלָּה יִכְתֹּב (ג) [ג] שֶׁל יָד (ה) קֹדֶם שֶׁל ראש: ב שֶׁל ראש יִכְתֹּב כָּל אַחַת בִּקְלָף לְבַדָּהּ, וְשֶׁל יָד כּוֹתְבָן כֻּלָּם בִּקְלָף (ו) (ז) אֶחָד:

ב שם (ע"ב).

בַּאֵר הַיטֵב

א (ט) **וּפָרַשְׁתָּ שְׁמַע.** וְצָרִיךְ לִכְתֹּב ד' פְּרָשִׁיוֹת גְּדוֹלָה כְּמוֹ אַרְבַּע דַּלְתִי"ן קְטַנִּים, כְּתֵבֵי הָאֲרִ"י (פרי עץ חיים שער ק"ש פי"ג). מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ג) **בַּסֵּדֶר הַזֶּה.** תְּפִלִּין שֶׁנִּכְתְּבוּ כְּסִדְרָן וּבְאֹרֶךְ הַזְּמַן נִפְסְלוּ שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת רִאשׁוֹנוֹת, יֵשׁ לְסוֹפֵר עוֹד שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת כְּאוֹתָן שֶׁנִּפְסְלוּ שֶׁהֵן כְּשֵׁרוֹת, מַתִּי לְצָרְפָן אֶל שְׁתֵּי הַפָּרָשִׁיוֹת אַחֲרוֹנוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּכָשְׁרוּתָם. תְּשׁוּבַת עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִּי סִימָן ס', עַיִן בְּכֶנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שי"ר כנה"ג הגה"ט אות א) וּבִתְשׁוּבַת דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן ש"ב: (ג) **שֶׁל יָד קֹדֶם שֶׁל ראש.** וּבְעֵטָרַת זְקֵנִים כָּתַב, וְלִי נִרְאֶה שֶׁיִּכְתֹּב שֶׁל ראש תְּחִלָּה, וְכֵן כָּתַב הָאֲרִ"י וְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (פרי עץ חיים שער התפילין פי"ד) שֶׁיִּכְתֹּב הַשֶּׁל ראש וְיִתְקָנוֹ לְגַמְרֵי וְיַשְׁחִירוֹ וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב הַשֶּׁל יָד. וְיִזָּהֵר לִכְתֹּב כָּל הָאַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת שֶׁל ראש וְיָד רְצוּפִים, וְלֹא יַפְסִיק בֵּינֵיהֶם בְּשׁוּם דִּבּוּר כְּלָל, עַיִן שָׁם: ב (ז) **אֶחָד.** דִּכְתִיב (שמות יג ט) "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ, דְּמַשְׁמַע אוֹת אֶחָד, כְּלוֹמַר בַּיִת אֶחָד:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א (א) **וּפָרַשְׁתָּ שְׁמַע.** עַיִן בָּאֵר הַיטֵב. וּבְעִנְיַן תְּמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת וְהַתָּגִין הַמְבֹאָר שָׁם, רְאוּי לְסוֹפְרִים יְרֵאֵי ה' שֶׁיִּלְמְדוּ אוֹתָם אִישׁ מִפִּי אִישׁ, וְהֵיכִנוּ שֶׁיִּכְתֹּב לְעַצְמוֹ סוֹפֵר מְמֻחֶה וּבָקִי שֶׁיִּלְמְדֵנוּ מִפֶּה לְאֹזֶן, וְגַם יַרְאֶהוּ בְּאֶצְבַּע כָּזֶה רָאֶה וְקָדֵשׁ, לֹא כְּאֵלּוּ שֶׁסּוֹתְכִים עַצְמָם לִכְתֹּב בְּכַוָּנוֹת קְדוֹשׁוֹת וְלֹא בָּאוּ בְּסוֹד ה', רַק מַה שֶּׁרוֹאִין בַּסֵּפֶר מֵצַד שֶׁמּוּדְרִים וְכַדּוֹמֶה מִסְּפָרִים שֶׁנִּתְחַבְּרוּ בְּעִנְיָן זֶה, וְהֵם מְדַמִּין בְּעַצְמָם שֶׁמּוֹצִיאִין הַדָּבָר מֵהֶעָן, וְתִנְעִ מִדְרָךְ הַשָּׂכֵל כִּי שִׂכְלָם קָטָן מֵהָכִיל עִסְקֵי הַדְּבָרִים, וּמִי שֶׁלֹּא קִבֵּל הָעִנְיָנִים עַל בָּרְיָם, מוּטָב שֶׁלֹּא יַכְנִיס עַצְמוֹ כְּלָל לָזֶה וְיִכְתֹּב בִּלֹא כַּוָּנוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם יָכוֹל לְדַקְדֵּק לַעֲשׂוֹת בְּתְמוּנוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁכָּתְבוּ סוֹפְרִים מְקֹרָסָמִים אַנְשֵׁי הַשֵּׁם וַאֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב מֹהַרַ"ם זַסְוִיטָא וּבְבֵרְכֵי יוֹסֵף סוֹף סִימָן כ"ה (ס"ק יא) שֶׁיֵּשׁ לְדַקְדֵּק בְּמַעֲשֵׂה הַמְּצוֹת שֶׁיִּהְיוּ כִּסְדָרָם וּכְמִשְׁפָּטָם אַף שֶׁאֵין אַתְּנוּ יוֹדֵעַ רְמָזֵיהֶם וְסוֹדוֹתֵיהֶם, כִּי הַמַּצְוָה פּוֹעֶלֶת בְּטִבְעָהּ וְעוֹשֶׂה רֹשֶׁם לְמַעְלָה אַף שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּלְתִּי הַכָּוָּנָה הָרְאוּיָה, רַק שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן הַכַּוָּנָה הַכְּלָלִית שֶׁיֵּעָשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה עַל פִּי מִצְוַת אֱלֹהָיו, עַיִן שָׁם שְׁפֵּכִיא כֵּן בְּשֵׁם זְקֵנוֹ בַּעַל חֶסֶד לְאַבְרָהָם זללה"ה בְּהַגָּהוֹתָיו כְּתֹב יָד כַּנַּ"ל. וְעַיִן לְקַמָּן סָעִיף קָטָן ל"ד: [ב] **בַּסֵּדֶר הַזֶּה.** עַיִן בָּאֵר הַיטֵב. וּמֵה שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִּי, רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי פָּרָשִׁיוֹת שֶׁיִּרְוֹעַ לוֹ שֶׁכְּתָבָם קֹדֶם אֵלּוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁנִּשְׁתַּיְּרוּ, רַק דְּסָלְקָא דַּיְּנִין שֶׁלֹּא נִכְתְּבוּ קֹדֶם לְהִצְטָרֵף לְאֵלּוּ, יִהְיוּ פְּסוּלִין לְצָרְפָם, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלֹא אִכְפַּת לַן בָּזֶה. וַאֲפִלּוּ עַד אֶחָד נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵלּוּ נִכְתְּבוּ קֹדֶם, אֲבָל אִם הוּא סָפֵק אִם נִכְתְּבוּ קֹדֶם אוֹ אַחַר כָּךְ, לֹא תְּהֵא כְּוֹאת בְּיִשְׂרָאֵל לְצָרְפָן, דְּהַדָּבָר שְׁמוּאֵל מֻחְמָר בָּזֶה וְלִיתָא, דְּהַדָּבָר שְׁמוּאֵל שָׁם מְיֻרֵי בְּמוֹצָא פָּרָשָׁה מֵהָרִאשׁוֹנוֹת פְּסוּלָה וְכָתַב אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ פָּסוּל, וְגַם לְדַעַת עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִּי כֵּן הוּא, וּמַחְמִיר אֲפִלּוּ בְּסָפְקוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ. וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ב) כָּתַב שֶׁהַבַּיִת יוֹסֵף בְּסִימָן (ל"ג) [ל"ב] (ד"ה ויעשה כל) הֵבִיא הַגְּהוֹת סְמַ"ק (מצוה קנג אות ו) דְּכָשֵׁל ראש שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּאַרְבָּעָה קְלָפִים אֵין קְפִידָה בִּקְרִימָה, וְאֵין הֲלָכָה כֵּן. וְעַיִן בְּשוּ"ת [הַרְשָׁבַּ"ש (הַרְשָׁבַּ"ץ)] (סי' תרלב) שְׁרוּצָה לְהַחֲזִיק בִּדְבָרֵי הַגְּהוֹת סְמַ"ק. וְסָגְיָן דְּעָלְמָא שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין שֶׁל ראש לְשֶׁל יָד, וְלָכֵן סוֹפֵר שֶׁכָּתַב כַּמָּה פָּרָשִׁיוֹת לִתְפִלִּין שֶׁל ראש כִּבְּבָר נִתְעָרְבוּ בְּעִנְיָן שֶׁאִם שָׁקַע פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה שֶׁנִּכְתְּבָה מֵאַחַר לִשְׁלִשָׁה מֵהַקְּדָמִים, טְעוּנִין גְּנִיזָה. וְאִם כָּתַב פָּרָשִׁיוֹת שֶׁל ראש וְנִתְקַלְקְלָה פָּרָשָׁה הָאַחֲרוֹנָה, יִכְתֹּב אַחַת אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם נִתְקַלְקְלָה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁכָּל הַקּוֹדְמוֹת שֶׁצָּרִיךְ לִכְתֹּב שְׁנִית עִם כָּל הַפָּרָשִׁיוֹת שֶׁכָּתַב אַחֲרֶיהָ. כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, עַיִן שָׁם: [ג] **שֶׁל יָד.** עַיִן בָּאֵר הַיטֵב מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת זֶה לְשׁוֹנוֹ, וְגַם צָרִיךְ לְזָהֵר כָּל מַה שֶּׁיְּכוֹל לִכְתֹּב בְּל אַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת שֶׁל ראש אוֹ שֶׁל יָד רְצוּפִים, וְלֹא יַפְסִיק בֵּינֵיהֶם בְּשׁוּם דִּבּוּר כְּלָל וְעִקָּר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּאֶמְצָעָם, וְאִם הוּא זָקֵן אוֹ חוֹלֶה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִכְתֹּב כָּל הָאַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת בְּיַחַד, יִכְתֹּב שְׁלֹשָׁה פָּרָשִׁיוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב הָרְבִיעִית, וְאִם גַּם זֶה קָשֶׁה עָלָיו לִכְתֹּב, יִכְתֹּב שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת רְצוּפִים עַל כָּל פָּנִים, וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת אַחֲרוֹת בְּיַחַד, אֲבָל בֵּין פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה לְשֵׁנִיָּה לֹא יַפְסִיק בְּשׁוּם עִנְיָן. וְהִנֵּה אִם כָּתַב שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת וְהִפְסִיק לְהַכְתִּיב פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית שֶׁיִּתְחִיל לִכְתֹּב פָּרָשָׁה שְׁמַע, יֵשׁ לְעַיֵּן הַקַּלְמוֹס עַל תֵּבַת וַיְדַבֵּר שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע וְעַל תֵּבַת וְהָיָה שֶׁל פָּרָשָׁה שְׁנִיָּה מִפָּרָשָׁה שְׁמַע וְאֵילָךְ, וְעַל יָדֵי זֶה יֵשׁ קָצַת חִבּוּר. וְאִם כָּבָר כָּתַב בְּתְחִלָּה כָּל הַשְּׁלֹשָׁה פָּרָשִׁיוֹת וְהִפְסִיק, אֵין לְעַיֵּן הַקַּלְמוֹס עַל תֵּבַת וַיְדַבֵּר שֶׁל פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה וְעַל תֵּבַת וְהָיָה שֶׁל פָּרָשָׁה שְׁנִיָּה וְעַל תֵּבַת שְׁמַע שֶׁל פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית וְאַחַר כָּךְ וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ, וְעַל יָדֵי זֶה יֵשׁ קָצַת חִבּוּר. גַּם קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל לִכְתֹּב, יִתְפַּלֵּל וְיֹאמַר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדַי וְתַצְלִיחֵנִי בְּכָתְבִי וְאֹת שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב תְּפִלִּין הִלְלוּ לְשֵׁם קְדֻשַּׁת מִצְוַת תְּפִלִּין שֶׁצִּוִּינוּ וּמִשְּׁעוּת הַכְּתִיבָה וּמִשְּׁעוּת הַכַּוָּנָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, עַד כְּאן לְשׁוֹן פְּרִי עֵץ חַיִּים הַנִּקְרָא בְּפוֹסְקֵי סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת. וּמֵהַנְּכוֹן לוֹמַר יְהִי רָצוֹן דִּלְעֵיל, וּכְמַצַּת שְׁמוּרִים (הלכות תפילין, קודם הכתיבה) נְדַפֵּס יְהִי רָצוֹן בְּאָרְחָךְ עַיִן שָׁם, וּלְמִינְקָט נַפְשֵׁהּ בְּקִצָּרָה עֲדִיף טְפֵי:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **וּפָרַשְׁתָּ שְׁמַע.** וְצָרִיךְ לִכְתֹּב ד' דְּאֶחָד כָּל כָּךְ גְּדוֹלָה כְּמוֹ אַרְבַּע דַּלְתִי"ן קְטַנִּים [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א)]. (ט) וְאָפְשָׁר שֶׁאֵין מְשַׁעֲרִין בְּאוֹתוֹ כְּתָב, רַק כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ [ד'] דַּלְתִי"ן קְטַנִּים מֵאֵד סַגִּי, וּמְשׁוּם הָכִי נוֹהֲגִין לִכְתֹּב רַק גְּדוֹלָה מִשְּׁאָר דַּלְתִי"ן שֶׁבְּאוֹתוֹ כְּתָב: (ב) **לְכָתְבָם.** כָּל הַפָּרָשִׁיוֹת, (ו) בֵּין מֵהַשֶּׁל יָד וּבֵין מֵהַשֶּׁל ראש: (ג) **בַּסֵּדֶר הַזֶּה.** דִּכְתִיב 'וְהָיוּ הַדְּבָרִים' וְגוֹ', בַּהֲוָיָתָן יְהוּ. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְזָהֵר מִשֶּׁעָה שֶׁיִּהְיֶה כָּל פָּרָשָׁה וּפָרָשָׁה גּוּפָא נִכְתָּבֶת כְּסִדְרָהּ, שֶׁלֹּא יְחַסֵּר בָּהּ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת, כִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ תַּקָּנָה אַחַר כָּךְ לְהַשְׁלִימָהּ, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף כ"ג: (ד) **פָּסוּל.** הֵיינוּ, הַתְּפִלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵאוֹתָן הַפָּרָשִׁיוֹת, אֲבָל הַפָּרָשִׁיוֹת עַצְמָן לֹא נִפְסְלוּ, כְּגוֹן אִם הִתְחִיל לִכְתֹּב מִפָּרָשַׁת וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, יוּכַל לְצָרֵף לָזֶה פָּרָשַׁת קַדֵּשׁ מִתְּפִלִּין אֲחֵרִים, אִם (ג) יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁנִּכְתֹּב קֹדֶם אֵלּוּ, דְּאִי לָאו הָכִי סְפֵק תּוֹרָה לְחֻמְרָא. וְהוּא הַדִּין אִם בָּעֵת הַכְּתִיבָה הָיָה כְּסִדְרָן, רַק אַחַר כָּךְ נִפְסַל פָּרָשָׁה אַחַת מֵהַקְּדָמָת, נִתְבַּטֵּל מִמֵּילָא כָּל הַפָּרָשִׁיוֹת שֶׁאַחֲרֶיהָ. וּלְעִנְיַן צֵרוּף מִפָּרָשִׁיוֹת אֲחֵרִים גַּם כֵּן הַדִּין כַּנַּ"ל: (ה) **קֹדֶם.** מְשׁוּם דְּמַקְדֵּם בְּפָסוּק. א] וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְהַקֵּף, מִפְּנֵי שֶׁשֶּׁל ראש קְדֻשָּׁתוֹ חֲמוּרָה מִשֶּׁל יָד. (ז) וְאָנוּ נוֹהֲגִין כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב בְּהַגָּהָה, וּכְדַיְּעֵבַד לְכַלֵּי עַלְמָא אֵין קְפִידָה. כָּתוּב בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (פרי עץ חיים שער התפילין פי"ד), שֶׁלְּכַתְּחִלָּה יִזָּהֵר לִכְתֹּב כָּל הַפָּרָשִׁיוֹת שֶׁל ראש וְשֶׁל יָד רְצוּפִים וְלֹא יַפְסִיק בֵּינֵיהֶם בְּשׁוּם דִּבּוּר כְּלָל, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ג): ב (ו) **בִּקְלָף אֶחָד.** (שמות יג טז) "וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדֶךָ, דְּמַשְׁמַע אוֹת אֶחָד, כְּלוֹמַר בַּיִת אֶחָד, וּכְשֵׁם שֶׁהוּא אוֹת אֶחָד מִבַּחוּץ כָּךְ יֵשׁ לְהִיוֹת לְכַתְּחִלָּה אוֹת אֶחָד מִבִּפְנִים, שֶׁתִּהְיֶה עַל קְלָף אֶחָד. אֲבָל בְּשֶׁל ראש שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה בָּתִּים, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַפָּרָשִׁיוֹת כְּתוּבוֹת בְּאַרְבָּעָה קְלָפִים. וְכָל זֶה רַק לְכַתְּחִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר הַכֹּל לְקַמָּן בְּסָעִיף מ"ז. וְדַע דִּתְפִלִּין שֶׁל יָד צָרִיךְ לִהְיוֹת גַּם כֵּן כָּתוּב דַּוְקָא (ה) בְּאַרְבָּעָה עַמּוּדִים, כָּל פָּרָשָׁה בְּעַמּוּד

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ט) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): (ג) הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים כְּהַבַּיִת יוֹסֵף לְקַמָּן בְּסִימָן זֶה (ד"ה ויעשה כל): (נ) עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִּי (סי' ס) וְאֵלֶּה רַבָּה (סק"א). **וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים** בְּסוֹף אוֹת ב' בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב **שֶׁכָּתַב דְּלֹא מְצָרְפִינַן דַּעַת הַשֵּׁז** בְּיוֹרֶה דַּעָה בְּסִימָן ר"ס סָעִיף קָטָן א' **שֶׁלֹּא** (סי' תרלב) שְׁרוּצָה לְהַחֲזִיק בִּדְבָרֵי הַגְּהוֹת סְמַ"ק. וְסָגְיָן דְּעָלְמָא שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין שֶׁל ראש לְשֶׁל יָד, וְלָכֵן סוֹפֵר שֶׁכָּתַב כַּמָּה פָּרָשִׁיוֹת לִתְפִלִּין שֶׁל ראש בְּבַת אַחַת, וְנִזְהַר לִכְתֹּב עַל הַפָּדָר, וְאַחַר כָּךְ נִתְעָרְבוּ בְּעִנְיָן שֶׁאִם שָׁקַע פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה שֶׁנִּכְתְּבָה מֵאַחַר לִשְׁלִשָׁה מֵהַקְּדָמִים, טְעוּנִין גְּנִיזָה. יִכְתֹּב כָּל אַחַת אַחַת תַּחְתֶּיהָ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם נִתְקַלְקְלָה הָאַחֲרוֹנָה, שֶׁכָּל הַקּוֹדְמוֹת מַהַקְּדוּמוֹת שֶׁצָּרִיךְ לִכְתֹּב כְּבָר אַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת שֶׁל ראש אוֹ שֶׁל יָד רְצוּפִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּאֶמְצָעָם, וְאִם הוּא זָקֵן אוֹ חוֹלֶה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִכְתֹּב כָּל הָאַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת בְּיַחַד, יִכְתֹּב שְׁלֹשָׁה פָּרָשִׁיוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב הָרְבִיעִית, וְאִם גַּם זֶה קָשֶׁה עָלָיו לִכְתֹּב, יִכְתֹּב שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת רִאשׁוֹנוֹת רְצוּפִים עַל כָּל פָּנִים, וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת אַחֲרוֹת בְּיַחַד, אֲבָל בֵּין פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה לְשֵׁנִיָּה לֹא יַפְסִיק בְּשׁוּם עִנְיָן. וְהִנֵּה אִם כָּתַב שְׁתֵּי פָּרָשִׁיוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת וְהִפְסִיק לְהַכְתִּיב פָּרָשָׁה שְׁמַע, יֵשׁ לְעַיֵּן הַקַּלְמוֹס עַל תֵּבַת וַיְדַבֵּר שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע וְעַל תֵּבַת וְהָיָה שֶׁל פָּרָשָׁה שְׁנִיָּה, וְאַחַר כָּךְ יִכְתֹּב מִפָּרָשָׁה שְׁמַע וְאֵילָךְ, וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ קְצָת חִבּוּר. וְאִם כָּבָר כָּתַב בְּתְחִלָּה כָּל הַשְּׁלֹשָׁה פָּרָשִׁיוֹת וְהִפְסִיק, אֵין לְעַיֵּן הַקַּלְמוֹס עַל תֵּבַת וַיְדַבֵּר שֶׁל פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה וְעַל תֵּבַת וְהָיָה שֶׁל פָּרָשָׁה שְׁנִיָּה וְעַל תֵּבַת שְׁמַע שֶׁל פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית וְאַחַר כָּךְ וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ, וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ קְצָת חִבּוּר. גַּם קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל לִכְתֹּב, יִתְפַּלֵּל וְיֹאמַר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדַי וְתַצְלִיחֵנִי בְּכָתְבִי וְאֹת שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב תְּפִלִּין הִלְלוּ לְשֵׁם קְדֻשַּׁת מִצְוַת תְּפִלִּין שֶׁצִּוִּינוּ וּמִשְּׁעוּת הַכְּתִיבָה וּמִשְּׁעוּת הַכַּוָּנָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, עַד כְּאן לְשׁוֹן פְּרִי עֵץ חַיִּים הַנִּקְרָא בְּפוֹסְקֵי סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת. וּמֵהַנְּכוֹן לוֹמַר יְהִי רָצוֹן דִּלְעֵיל, וּכְמַצַּת שְׁמוּרִים (הלכות תפילין, קודם הכתיבה) נְדַפֵּס יְהִי רָצוֹן בְּאָרְחָךְ עַיִן שָׁם, וּלְמִינְקָט נַפְשֵׁהּ בְּקִצָּרָה עֲדִיף טְפֵי:

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * **וְצָרִיךְ לִכְתְּבָם וְכוּ'.** הַגַּ"ה זוֹ אֲיֵירִי לְעִנְיַן קְדִימַת הַזְּמַן, וּלְעִנְיַן קְדִימַת הַמָּקוֹם מְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן ל"ד בְּטוּר וּבֵית יוֹסֵף, עַיֵּן שָׁם:

* **בַּסֵּדֶר הַזֶּה.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ד), וְהוּא מֵהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"א) וְהַפְּרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְדַעַת הַמַּ"ז בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ר"ץ (סק"א), דְּלְדִבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת מֻנָּחוֹת ל"ב עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל דִּילְמָא, כָּשֵׁר אִם אֵין סִדּוּר בְּהַפָּרָשִׁיוֹת שֶׁל 'שְׁמַע' 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ', אַחֲרֵי שֶׁאֵין סְמוּכוֹת בַּתּוֹרָה, וְעַיֵּן שָׁם בְּנֶקֻדּוֹת הַכֶּסֶף שְׁחוֹלֵק עָלָיו. וְעוֹד רְאִיתִי בְּסֵפֶר קָדֻשַּׁת יוֹם טוֹב (סוגיות סי' כה) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן דְּלֹא כְּטַ"ז, וְאֵין חִלּוּק בְּעִנְיַן סִדּוּר בֵּין הַפָּרָשִׁיוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת, וְכָתַב דְּהַתּוֹסָפוֹת סְבִירָא לְהוּ דִּכְנֶגֶד הַמַּכְיִלְתָּא (בא, פרשה יח) הוּא לְעִנְיַן סִדּוּר הַמָּקוֹם שֶׁלֹּא יְהֵא נִסְדָּרֶת בְּהַקֶּלֶף 'וְהָיָה' קוֹדֵם לְ'קַדֵּשׁ', אֲבָל אִם נִסְדֶּרֶת אַחַר 'קַדֵּשׁ', אֲפִלּוּ אִם הִיא נִכְתֶּבֶת תְּחִלָּה כָּשֵׁר. וְאָנוּ לַהֲלָכָה לֹא סְבִירָא לָן לְהַקֵּל אֲפִלּוּ בְּאֹפֶן זֶה, כֵּיוָן דִּנְכְתֶּבֶת שֶׁלֹּא כְּסִדְרָהּ, וְכַדְּמוּכָח לְקַמָּן בְּסָעִיף כ"ג וּבְיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רפ"ח (ס"ג). גַּם מִדִּבְרֵי הַגְּרָ"א בְּכָל אֵלּוּ מְקוֹמוֹת (לקמן סכ"ג ובי"ד שם סק"ה) מוּכָח דְּסְבִירָא לֵיהּ כְּפֶסֶק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְלֹא כְּהַתּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ס"ד בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אע"פ) שֶׁתַּרְצָנוּ בְּעָזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ אֶת קֶשְׁיַת הַמַּ"ז בְּטוּר:

* **וְאִם שִׁנָּה. שֶׁכָּתַב הַפָּרָשָׁה הַמְאֻחֶרֶת בַּתְּחִלָּה, אֲפִלּוּ אִם בְּתִיבָתָהּ הָיָה בְּמִקּוֹמָהּ,** כְּגוֹן שֶׁהִנִּיחַ חֵלֶק הַדַּף אֶחָד וְכָתַב בַּהֲדַף הַשֵּׁנִי פָּרָשָׁה 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ', וְאַחַר כָּךְ כָּתַב הַפָּרָשָׁה 'קַדֵּשׁ' בְּהַדַּף רִאשׁוֹן, **פָּסוּל:**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ג * [ג]יכְתְּבֵם (ז) בְּדִיו (ה) [ה] שָׁחֹר, * [ד]בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵי עֲפָצִים * בֵּין שֶׁלֹּא בְּמֵי עֲפָצִים. הַגָּה: וּלְכַתְּחִלָּה יַחְמִיר לִכְתֹּב בְּדִיוֹ הָעֲשׂוּיָה (ח) מֵעֲשָׂן (ו) עֵצִים אוֹ שְׁמָנִים שְׁרוּפִים בְּמֵי עֲפָצִים (סו"ם מהרי"ל סימן ק"ט), וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"א (ס"ו). ה[כָּתַב אֲפִלּוּ (ט) אוֹת אַחַת (י) בְּשְׂאָר מִינֵי צְבָעוֹנִים אוֹ בְּזָהָב, * הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. [ו]אִם זָרַק * עֲפָרוֹת זָהָב עַל הָאוֹתִיּוֹת, (יא) * מַעֲבִיר הַזָּהָב הַמַּחְתּוֹן וְכָשֵׁר. אֲבָל אִם זָרַק הַזָּהָב

ג שבת ק"ג (ע"ב).
ד רמב"ם בְּפֶרֶק א' (ה"ד) מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין וּמְזוּזָה וְסֵפֶר תּוֹרָה סִימָן ג).
ה הלי' ס"ת סי' ד'.
ו בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ובדיו) לְפָרוּשׁ הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף (הלי' קטנות ד. ד"ה סתומה).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ה] שָׁחוֹר. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם דִּבֵּר שְׁמוּאֵל לְעַנְיַן סָתָם יֵינָם, עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן קס"ד דְּסָיְמִים בָּזֶה, מִכָּל מָקוֹם דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וּכְתִיבָה כָּאֶה אִזְכָּרוֹת שֶׁל שֵׁם חָמוּר טָפֵי, וְכֵן לְקַדֵּשׁ עֲצֶמְנוּ בְּמֻתָּר לָנוּ וּלְהַרְחִיק מִן הַכְּעוּר וְהַדּוֹמֶה לוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב לְהִסְתַּפֵּק אִם מֻתָּר דְּיוֹ מִסּוּגְיָא זוֹ דְּפֶרֶק הַקּוֹמֵץ, עַיֵּן בְּיָדִי אֶהָרֹן (הגה"ט) שְׁמַיְּשְׁבוּ. מֻתָּר לִכְתֹּב תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת בְּדִיוֹ הַנַּעֲשָׂה מִסָּתָם יֵינָם, דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן קס"ב קס"ד, יַד אֲלִיָּהוּ סִימָן ל"ה. וְעַיֵּן בְּאֵר עֵשֶׂק סִימָן ק"ט: (ו) עֲצִים. כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב), לֹא רָאִיתִי לְאֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים שֶׁנָּהֲגוּ כֵּן, עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הַיטֵב

ג (ה) שָׁחוֹר. עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ובדיו), אֵין לְהַקְשׁוֹת הָא הִבְרַיְיתָא זוֹ דְּפֶרֶק הַבּוֹנֶה (שבת קג:) אוֹקִימְנָא לָהּ בְּפֶרֶק הַקּוֹמֵץ (מנחות לא:) בְּסֵפֶר תּוֹרָה וְלֹא בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, עַל הֶהָיא דְּאָמְרִינַן הָתָם אִבְּעֵיָא לְהוּ שִׁתִּים וְשֵׁלֹשׁ וְאַחַת מֵהוּ וְכוּ', וּמֵהֲדְרִינַן כִּי תֵּגֶא הֶהָיא בְּסֵפֶר תּוֹרָה עַיֵּן שָׁם. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּפֶרֶק בַּמֶּה מַדְלִיקִין (שבת כג. ד"ה כל) דְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּעֵי דְּיוֹ מִסּוּגְיָא זוֹ דְּפֶרֶק הַקּוֹמֵץ, עַיֵּן בְּיָדִי אֶהָרֹן (הגה"ט) שְׁמַיְּשְׁבוּ. מֻתָּר לִכְתֹּב תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת בְּדִיוֹ הַנַּעֲשָׂה מִסָּתָם יֵינָם, דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן קס"ב קס"ד, יַד אֲלִיָּהוּ סִימָן ל"ה. וְעַיֵּן בְּאֵר עֵשֶׂק סִימָן ק"ט: (ו) עֲצִים. כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב), לֹא רָאִיתִי לְאֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים שֶׁנָּהֲגוּ כֵּן, עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

ג * יִכְתְּבֵם בְּדִיו שָׁחֹר. וְעַיֵּן בְּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק א' מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין (ה"ה) שֶׁכָּתַב דְּהַהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי דְּנֶאֱמַר שֶׁיִּהְיוּ כּוֹתְבִין בְּדִיו, לֹא נֶאֱמַר רַק לְמַעַט שְׁאָר מִינֵי צְבָעוֹנִין כְּגוֹן הָאֹדֶם וְהַיָּרֹק וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן, מִשְּׁמַע דְּכָל דָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה מִמְּנוּי מַרְאֶה שָׁחֹר כְּדִיו כָּשֵׁר, וְרַק שֶׁיִּהְיֶה מִתְקַיֵּם, וְכֵן כָּתַב בְּהִלְכוֹת סֵפֶר תּוֹרָה (פ"י ה"א) אֶחָד מֵעֲשָׂרִים דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים סֵפֶר תּוֹרָה הוּא אִם נִכְתַּב בְּלֹא שָׁחֹר הָעוֹמֵד. וְאִם הָיָה הַמַּרְאֶה דּוֹמֶה לְמַרְאֶה הַכֹּחֶל [שֶׁקּוֹרִין בְּלְשׁוֹן אַשְׁכֶּנְז בְּלָא"ה], נִרְאֶה לְעַנִּיוּת דַּעְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה, וּרְאָיָה מֵחַיִּין מ"ז עַמּוּד ב' כְּכַחְלָא כְּשָׂרָה כְּדִיוֹתָא טְרָפָה, דְּאַף דְּהַמַּרְמַבַּ"ם מַשְׁמַע דַּהֲלָכָה לֹא נֶאֱמַר רַק שֶׁיִּהְיֶה מַרְאֶה שָׁחֹר, וּבֵרַרְנוּ לְקַמָּן בְּסִימָן ל"ג (ד"ה הרצועות) דְּהָרְצוּעוֹת שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ גַּם כֵּן הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי דְּצָרִיכָה לִהְיוֹת שָׁחֹר דַּי בְּשֶׁחֲרוּרִית שֶׁהִיא כְּכָחֹל, שְׁאנֵי הָכָא שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֲיְתָה הַהֲלָכָה שֶׁיִּכְתֹּב בְּדִיו, אַף דְּדִיוֹ לְאוֹ דַּוְקָא לְהַרְמַבַּ"ם, וְהוּא הַדִּין כָּל מַרְאֶה שָׁחֹר, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים שֶׁיִּהְיֶה מַרְאֵיתָהּ שָׁחֹר כְּמוֹ דִּיו. וְכָל שֶׁכֵּן לְפָרוּשׁ הָרֹא"ש (הלי' ס"ת סי' יד) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים דְּסוֹבְרִים שֶׁדִּיוֹ מַמָּשׁ בְּעִינַן, מַרְאֶה כָּחֹל בְּוַדַּאי אֵינוֹ בִּכְלַל דִּיוֹ. אַךְ צָרִיךְ לְעַיֵּן קְצָת דְּאִם כֵּן אִם הָיָה מַרְאֵית הַדִּיוֹ דּוֹמֶה לְמַרְאֵית הָעוֹרֵב גַּם כֵּן אֵינוֹ בִּכְלַל דִּיוֹ, וְכִדְמוּכָח בְּגֵדֶה כ' עַמּוּד א' דְּמַרְאֵית הַדִּיוֹ שָׁחֹר יוֹתֵר מִמַּרְאֵית הָעוֹרֵב, דְּאָמַר שָׁם שָׁחֹר כְּדִיוֹ טְמֵאָה כְּעוֹרֵב הוּא בִּכְלַל דֶּהָא מִכֵּן וְטָהוֹר, וְאִם כֵּן אֲפִלּוּ אָמַר בְּמִדְרָשׁ (שה"ש רבה ה יא) שְׁחוֹרוֹת כְּעוֹרֵב אֲפִלּוּ הָאוֹתִיּוֹת, אַךְ אֵין לְמַדְרִין הֲלָכָה מִן הָאַגָּדוֹת, אִי נָמֵי יֵשׁ לוֹמַר בְּדַחֵק דְּשָׁחֹר כְּעוֹרֵב הוּא שָׁחֹר גַּם כֵּן כְּדִיוֹ, אֲבָל כְּדִיוֹ הַלַּח וְהוּא גַּם כֵּן טָהוֹר כְּדִמּוּכָח שָׁם בְּגֵמָרָא. וַאֲפִלּוּ אִם טִּבְעוֹ לִהְיוֹת נִשְׁחָר לְגַמְרֵי אַחַר הַכְּתִיבָה, יֵשׁ לְעַיֵּן מִזֶּה טוּבָא אִי כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד, דַּהֲלֹא הַהֲלָכָה נֶאֱמַר שֶׁיִּהְיוּ כּוֹתְבִין בְּדִיוֹ כְּדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי (מגילה פ"א ה"ט), וְלֹא נֶאֱמַר שֶׁיִּהְיֶה כָּתוּב הַסְּפָרִים תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת בְּדִיוֹ, וּלְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ גַּם כֵּן מַשְׁמַע דִּבְעֵצַת הַכְּתִיבָה יִהְיֶה הַדִּיוֹ שָׁחֹר. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד דִּכְנֵגֶד הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כָּל שֶׁהוּא שָׁחֹר אֲפִלּוּ מִמֵּי עֲפָצִים וְקִנְקָנְתּוֹם, וּדְלֹא כְּרַבֵּנוּ תָּם (בתוס' מגילת יט. ד"ה על), וּכְמוֹ שֶׁבָּאֵר בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ובדיו), וְצָרִיךְ עִיּוּן:

* בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵי עֲפָצִים. הַמְחַבֵּר סָתַם דְּבָרָיו וְלֹא פֵּרֵשׁ מַמָּה לַעֲשׂוֹתוֹ, מִשּׁוּם דְּאַפִּלּוּ אִם הוּא עָשׂוּי מִקִּנְקָנְתּוֹם וּמֵי עֲפָצִים אוֹ מִגּוּמָא וּמֵי עֲפָצִים, כָּשֵׁר, דִּמְשָׁנֵי מִינִים בְּיַחַד נִקְרָא דְּיוֹ, וּדְלֹא כְּרַבֵּנוּ תָּם (שם) דְּאוֹסֵר בָּזֶה, וּכְמוֹ שֶׁבָּאֵר בְּבֵית יוֹסֵף (שם) [כֵּן בָּאֵר הַגְּרַ"א בְּסִימָן תרצ"א לְקַמָּן (ס"א), וְגַם בְּסִימָן זֶה רָמַז לָזֶה, וְלִזֶּה לֹא כָּתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ 'שֶׁיֵּשׁ בּוֹ', וְלֹא כָּתַב 'אֲפִלּוּ אִם הַדִּיוֹ הוּא מֵעֲפָצִים בִּלְבַד', וּמִיָּשָׁב בָּזֶה קְשָׁיֵית הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב)]. וְלָזֶה בָּא הָרַמַ"א וְהוֹסִיף, דִּלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעֵרֶב דְּקִנְקָנְתּוֹם אוֹ בִּגּוּמָא, מְשׁוּם דְּהָוֵי כְּתֹב שֶׁאֵין יוֹכֵל לְהַמְחֵק, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רע"א סָעִיף (י') [ו'], דְּזָרְקָא בְּדִיעֲבַד אִם כְּתָבוֹ בְּמֵי עֲפָצִים וְקִנְקָנְתּוֹם כָּשֵׁר [וְגוּמָא הוּא גַּם כֵּן כְּתֹב שֶׁאֵין יוֹכֵל לְהַמְחֵק, וְכִדְאִיתָא בְּסוֹטָה דַּף י"ז (ע"ב) בְּמַשְׁנָה], וְכֵן מוּכָח בְּרַמַ"ם פֶּרֶק א' מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין הֲלָכָה ד', עַיֵּן שָׁם. וְאֵין נָזְנָת הָרַמַ"א לוֹמַר דִּלְכַתְּחִלָּה דַּוְקָא מֵעֵשֶׂן גּוּפֵיהּ [וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) [וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד)], דְּהָרַמַ"א גּוּמָא כְּתֹב הַבָּא מִן הָעֵשֶׂן. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד) שֶׁפָּרַשׁ כֵּן. אִי נַמִי יֵשׁ לוֹמַר דְּכַוָּנַת הָרַמַ"א לְמַעַט מַה שֶּׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף סָתָם בְּדִיוֹ שָׁחֹר, דְּמַשְׁמַע כָּל שֶׁהוּא שָׁחֹר כֵּיוָן דְּהוּא מַחְמִיר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ תָּם דְּזָרְקָא בָּא מִן הָעֵשֶׂן:

* בֵּין שֶׁלֹּא כו'. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תרצ"א (ס"א) וּבְיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רע"א (ס"ו) שֶׁכְּתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּאִם כָּתַב בְּמֵי עֲפָצִים וְקִנְקָנְתּוֹם כָּשֵׁר. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב), מִדְּלֹא הִזְכִּיר גּוּמָא מַשְׁמַע דְּאַף אִם לֹא הִשִּׁיל בָּהֶן גּוּמָא כָּשֵׁר. וְעַיֵּן עוֹד בִּדְבָרָיו שֶׁמִּסְתַּפֵּק לְדִינָא אִם דַּוְקָא עַל יְדֵי שְׁנֵיהֶן בְּיַחַד, מִיָּן דְּאֵין בָּהֶן גּוּמָא, אוֹ אֲפִלּוּ בְּכָל אֶחָד יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דִּיוֹ מִיָּן שֶׁהוּא שָׁחֹר. וְהַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ בְּסִימָן זֶה וּבְסִימָן תרצ"א (ס"א) פּוֹסֵק דְּמִמֵּי עֲפָצִים בִּלְבַד אוֹ מִקִּנְקָנְתּוֹם בִּלְבַד פָּסוּל אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד, דַּלְא מִיקְרֵי דִּיוֹ כִּי אִם מִשְּׁנֵי מִינִים בְּיַחַד, מֵי עֲפָצִים וְגוּמָא אוֹ מֵי עֲפָצִים וְקִנְקָנְתּוֹם. וּמִגּוּמָא וְקִנְקָנְתּוֹם יַחַד בִּלְי תַּעֲרֹכֶת מֵי עֲפָצִים, אוֹ עֶשֶׂן עֵצִים וּשְׁמָנִים, לֹא בְּרִירָא לִי דְּעֵת הַגְּרַ"א בָּזֶה. וְהָאַחֲרוֹן מְחַבֵּר מְגִנַּת בְּבֵאוּרוֹ עַל הַמָּרְדְּכִי (הלי' קטנות סי' תתקסה בד"ה ומהו דיו) מְחַמִּיר בָּזֶה לְכַתְּחִלָּה, וּבְקִנְקָנְתּוֹם לְבַד אוֹ בְּגוּמָא לְבַד מַחְמִיר אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד וּבִתְשׁוּבַת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סִימָן ל"ז מַחְמִיר אֲפִלּוּ בְּמֵי עֲפָצִים וְקִנְקָנְתּוֹם יַחַד בְּלִי תַּעֲרֹכֶת גּוּמָא, עַיֵּן שָׁם. וְהֶגֶם דִּבְדִיעֲבַד בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר וְלִפְסֹל בְּמֵי עֲפָצִים וְקִנְקָנְתּוֹם יַחַד נֶגֶד פְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן תרצ"א וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"א, עַל כָּל פָּנִים א]לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּדִבְרֵיהֶן, שֶׁאִם הוּא עוֹשֶׂה דִּיוֹ מִמֵּי עֲפָצִים אֲפִלּוּ אִם הוּא מְעָרְבוֹ עִם קִנְקָנְתּוֹם לֹא יַעֲשֶׂה בִּלְתִּי תַּעֲרֹכֶת גּוּמָא, וְהוּא הַדִּין דְּמִמֵּי עֲפָצִים וְגוּמָא בִּלְחוּד נָמֵי פְּסִיל, וְעַיֵּן שָׁם בִּתְשׁוּבַת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב שֶׁמְּבִיא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים סִיְּעָתָא לְדִבְרֵיהֶן, גַּם כְּתֹב שָׁם בִּתְשׁוּבָה דִּלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְדַקְדֵּק לַעֲשׂוֹתוֹ עַל יְדֵי בִּשּׁוּל, כְּדִעֵת הָרַמְבַּ"ן (גיטין יט. ד"ה ובכל) וְהָרַ"ן (שם ט. ד"ה גמ"), הוֹאִיל דְּאָפְשָׁר:

* הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. וְאִם הוּא אוֹת רִאשׁוֹן אוֹ שֶׁכָּתְבוֹ עֲלֵו קָךְ, וְרוֹצֶה אַחַר כָּךְ בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת לְהַעֲבִיר כְּסִדְרָן עֲלֵיהֶן בְּדִיו, צָרִיךְ עִיּוּן אִם מְהַנֵּי. פְּרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב אוֹת ט"ו. וְהַחֲתָם סוֹפֵר בְּסִימָן רנ"ו בְּיוֹרֶה דֵּעָה פֶּסֶק דְּמִסְפָּק פָּסוּל, דְּהוּא בִּכְלַל דִּיוֹ עַל גַּבֵּי סְקָרָא, עַיֵּן בְּגִשְׁטֶן י"ט עַמּוּד א'. וְהַדִּין עִם הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ה), דְּלֹא כְּהַפְּרִי מְגַדִּים שֶׁמִּסְקָפֵק בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם:

* עַפְרוֹת זָהָב. וְהוּא הַדִּין שְׁאָר מִינֵי צְבָעוֹנִין עַל הַדִּיוֹ דְּפוֹסֵל בָּזֶה לְהַכָּתֵב, וּבָזֶה לֹא שַׁיָּךְ תַּקָּנָתָא דְּמַעֲבִיר, וְאַף אִם יִרְצֶה אַחַר כָּךְ לְהַעֲבִיר בְּדִיוֹ עַל הַצְּבָעוֹנִין וְהַזָּהָב, פָּסֵק הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ה) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (שם) דְּלֹא מְהַנֵּי, וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב אַחַר כָּךְ עַל אוֹת מַאֲזֹכָרָה אֵין לוֹ תַּקָּנָה, כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ רוֹצֶה לְחַפּוֹת בְּדִיוֹ מִלְמַעְלָה פָּסוּל, וְרְאָיָה זוֹ דְּזָהָב הַפְּרִי מְגַדִּים (משו"ת סק"ב), עַיֵּן שָׁם. וּבְאֶמֶת לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה אִם יֵשׁ בָּזֶה אֲפִלּוּ פְּסוּל כְּסֶפֶק, כְּמוֹ דִּיוֹ עַל גַּבֵּי צֶבַע, אַחֲרֵי דִּכְתֹב הַתַּחְתּוֹן וְגַם הָעֶלְיוֹן הוּא כְּתֹב דִּיוֹ, וְאֵין כָּאן מָקוֹם לְהַאֲרִיךְ:

* מַעֲבִיר הַזָּהָב. הַפְּרִישָׁה (סק"ג) כָּתַב, עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ו כְּתַבְתִּי שָׁם (סק"ה) בְּשֵׁם ריב"ש (סי' ז) דְּיֵשׁ לְחוּשׁ מִשּׁוּם כְּתֹב מְנֻמָּר אִם יֵשׁ הַרְבֵּה אוֹתִיּוֹת כַּן בְּכַמָּה דַּפִּין,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (ו) בְּאֵר הַיטֵב (סק"ה): (ז) בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה (סי' רעו ס"ק יא): (ט) רַמְבַּ"ם (פ"א ה"ה):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ד) כתב להכשיר במי עפצים וקנקנתום, ולא הזכיר עירוב גומא.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

עַל אוֹת מַאֲזָנַיִם, אֵין לוֹ תַּקָּנָה, לְפִי שֶׁאָסוּר לְהַעֲבִיר הַזָּהָב מִשּׁוּם דְּהָוֵי * כְּמוֹחֵק אֶת הַשֵּׁם:

ד * [ז]צָרִיךְ שֶׁלֹּא תִּדְבַּק שׁוּם אוֹת (ו) [ז] (יב) בַּחֲבֶרְתָּהּ, אֶלָּא (יג) * כָּל אוֹת תִּהְיֶה מֻקֶּפֶת גְּוִיל. הגה: וְיכתֹב (יד) כְּתִיבָה תַּמָּה שֶׁלֹּא יֶחְסַר אֶפִלּוּ (טו) קוֹצוֹ שֶׁל יו"ד, וְיִהֶא מְתֻגָּ (טז) כְּהִלְכָתוֹ (טור אורח חיים). וּלְכַתְּחִלָּה יִכְתֹּב כְּתִיבָה גַּסָּה קְצָת, שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִמְחָקִים מְהֵרָה. וְכֵן מִצְוָה לְיַפּוֹתָן מִבַּחוּץ וּמִבִּפְנִים (דברי מרדכי (הלכות קטנות דף יד סוף ג):

ה [ח]צָרִיךְ (יז) שֶׁיִּכְתֹּב בִּימִינוֹ, אֲפִלּוּ אִם הוּא שׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו. [ט]וְאִם כָּתַב (יח) בִּשְׂמֹאל, (מ) פְּסוּלִים, 'אִם אֶפְשָׁר לִמְצֹא אֲחֵרִים כְּתוּבִים בִּימִין. וְאִטֵּר יַד, שְׂמֹאל דִּידֵיהּ (יט) הָוֵי (ט) יָמִין:

ו * [י]אֵין (הַגָּהָה:*)] צָרִיךְ לְשַׂרְטֵט [כ]כִּי אִם (כ) שִׁיטָה (י) עֶלְיוֹנָה, [מ]וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְיַשֵּׁר הַשִּׁיטָה בְּלֹא שְׂרָטוּט, וּמִפִּי סוֹפְרִים (פ"א ה"א). מ הָרא"ש בְּהִלְכוֹת סֵפֶר תּוֹרָה (שם).

ז מִנְחוֹת ל"ד (ע"א). ח שָׁם ל"ז (ע"א). ט סֵפֶר הַתְּרוּמָה סִימָן ר"ה וְהַגָּהוֹת מֵימוֹן פֶּרֶק ב' מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין (אות א) בְּשֵׁם סְמ"ק. י דַּעַת הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה וצריך וכו' בימינו). כ מִנְחוֹת ל"ב (ע"ב). ל תּוֹסְפוֹת (שם ד"ה הא) וְהָרא"ש (הל' ס"ת סי' ז) וְסֵפֶר תְּרוּמָה (סי' קצו), מַהֲרִי"א דִּיסְקִין (ו:) וּמִפִּי סוֹפְרִים (פ"א ה"א).

*) ע"פ ביאור הגר"א ס"ק יח.

בַּאֵר הַיטֵב

ד (ו) בַּחֲבֶרְתָּהּ. אִם הָאוֹת גְּדוֹל וְנִדְבָּק בְּסוֹפוֹ בְּאֹפֶן שֶׁאִם נִגְרַר מֵה שֶׁדָּבַק מִכָּל מָקוֹם יִשָּׁאֵר צוּרַת הָאוֹת, כָּשֵׁר. הָרַדְ"ךְ בַּיִת א' חָדָר כ"ב. וּמִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג) כָּתַב דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר. וְאִם אֵינוֹ דָּבוּק בְּצִמְצוּמוֹ, רַק הַגַּ אַחַת דְּבוּקָה בַּחֲבֶרְתָּהּ, כָּשֵׁר. הָרַב הַמְּאִירִי (קרית ספר מאמר ב ח"ב). וּפְרִי חָדָשׁ בְּאָבֵן עֵזֶר סִימָן קכ"ה סְעִיף קָטָן י"א כָּתַב דְּלֹא נְהִירָא, וְאַף בְּדָבוּק עַל יְדֵי גֵּ יֵשׁ לִגְרֹר הַדָּבֵק, עַיֵּן שָׁם. גַּם הָרַלְ"ח (סי' א) מִחְמִיר עַיֵּן בְּמִגֵּן אַבְרָהָם (שם). וְעַיֵּן לְקַמָּן סְעִיף כ"ה מַה שֶּׁתִּתְּוֹ שָׁם: ה (מ) פְּסוּלִים. הַיְינוּ בְּשׁוֹלֵט בִּימִינוֹ יָדָיו, אֲבָל שׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו, אִם כָּתַב בִּשְׂמֹאל כָּשֵׁר. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ו) (ט) יָמִין. וְאִם כָּתַב בִּימִין, פָּסוּל. כָּתַב רַמַ"ע סִימָן ל"ח שֶׁאֶחָד כָּתַב בְּפִיו, וּפְסָלוּ אֲפִלּוּ אִי אֶפְשָׁר לְמְצֹא אֲחֵרִים. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה). וְהוּא הַדִּין כְּיוֹצֵא בָּזֶה דְּלֹאו דַּוְקָא כְּתִיבָה הוּא, אֲפִלּוּ לֵיכָא אֲחֵרִים אֵין לְבָרֵךְ עַל תְּפִלִּין שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּכֹהֵאי גַּוְנָא. עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יא), עַיֵּן שָׁם שם: ו (י) עֶלְיוֹנָה. מִשּׁוּם דְּאָסוּר לִכְתֹּב פָּסוּק בְּלֹא שְׂרָטוּט, וּכְשֶׁמְּשָׂרְטֵט שִׁיטָה עֶלְיוֹנָה דַּיּוֹ. עַיֵּן מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ז):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַזָּהָב. וְאַף עַל גַּב דְּכָל זְמַן שֶׁאֵין מַעֲבִיר, פָּסוּל, דִּכְתָב הָעֶלְיוֹן מְכַשֵּׁל כְּתָב הַתַּחְתּוֹן, (ט) לֹא מִקְרֵי עַל יְדֵי הַהַעֲבָרָה כְּתִיבָה שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, כֵּיוָן שֶׁאֵין כּוֹתֵב כִּי אִם מַעֲבִיר, וְנִשְׁאָר כְּתָב הַתַּחְתּוֹן מִמֵּילָא: ד (יב) בַּחֲבֶרְתָּהּ. וְאִם הָאוֹת גָּדוֹל וְנִדְבַּק בְּסוֹפוֹ, בְּאֹפֶן שֶׁאִם נִגְרַר מַה שֶּׁדָּבַק מִכָּל מָקוֹם יִשָּׁאֵר צוּרַת אוֹת, יֵשׁ מַכְשִׁירִין וְיֵשׁ פּוֹסְלִין. וְהִסְכִּימוּ (י) הָאַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר, עַל כֵּן צָרִיךְ לִגְרֹר מְקוֹם הַדֶּבֶק, וְאַף (יא) בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת מְהֻגֵּי תִּקּוּן, כֵּיוָן דְּלֹא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת מִקַּדְמָתָהּ: (יג) כָּל אוֹת. וַאֲפִלּוּ אוֹת הָאַחֲרוֹן מַהַשִּׁטָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת מֻקֶּפֶת גְּוִיל מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ, וּלְעִכּוּבָא הוּא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וּכְדִלְקַמָּן בְּסוֹף סְעִיף ט"ז. וַאֲפִלּוּ אִם יֶחְסַר הַקֶּפֶת גְּוִיל לְהַקּוֹץ שֶׁל הַיּוּד, גַּם כֵּן פָּסוּל הוּא, וְכִדְאִיתָא בִּמְנָחוֹת דַּף כ"ט (ע"א). וְכָל פְּרָטֵי דִּין הַזֶּה עַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף (י"ז) [ט"ז] וּכְסִימָן ל"ו (סוף משנת סופרים): (יד) כְּתִיבָה תַּמָּה. דְּהַיְנוּ (יט) שֶׁלֹּא יִכְתֹּב בַּיִתִּי"ן כְּפִי"ן, כְּפִי"ן בַּיִתִּי"ן, זַיְנִי"ן נוּנִי"ן, נוּנִי"ן זַיְנִי"ן, וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה: (טו) קוֹצוֹ שֶׁל יוּד. הַיְנוּ (יג) עֶקֶץ שְׂמאל שֶׁל יוּד, וְכָל שֶׁכֵּן אִם חָסַר רֶגֶל יָמִין דְּפָסוּל. וּתְמוּנַת הַיּוּד, עַיֵּן לְקַמָּן בְּדִינֵי צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת בְּסִימָן ל"ו (צורת אות יו"ד) וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים: (טז) כְּהִלְכָתוֹ. בְּאוֹתִיּוֹת שַׁעַטְנֵ"ז גֵּ"ץ. וְזֶה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה, דִּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר לְרֹב הַפּוֹסְקִים אִם לֹא תֵּגִ, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ל"ו סָעִיף ג', עַיֵּן שָׁם שֶׁמְּבֹאָר שָׁם כָּל פְּרָטֵי דִּינֵי הַתֵּגִין: ה (יז) שֶׁיִּכְתֹּב בִּימִינוֹ. דְּאֵין דֶּרֶךְ כְּתִיבָה בִּשְׂמאל, וְהוּא הַדִּין לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תִּקּוּן בִּשְׂמאל בְּעִנְיַן הַכְּתִיבָה דְּפָסוּל, אֲבָל לְהַפְרִיד נְגִיעוֹת שְׁבָאוֹתִיּוֹת, נִרְאֶה דְּכָשֵׁר אֲפִלּוּ בִּשְׂמאל, דּוֹמְיָא דְּמַכְשִׁרִינַן בְּאֲנָשִׁים הַפְּסוּלִין לָזֶה לְקַמָּן בְּסִימָן ל"ט (סק"י) עַל כָּל פָּנִים בְּדִיעֲבַד, עַיֵּן שָׁם: (יח) בִּשְׂמאל. הַיְנוּ בְּשׁוֹלֵט בִּימִין לְבַד, אֲבָל אִם (יז) שׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו, אֲפִלּוּ כָּתַב בִּשְׂמאלוֹ כָּשֵׁר. וַאֲפִלּוּ אִם שׁוֹלֵט בִּימִינוֹ לְבַד, אִם אִי אֶפְשָׁר לְמְצֹא אֲחֵרִים, (טו) [א]יְכִיחֵם אַף לֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם. וְסוֹפֵר שֶׁכּוֹתֵב בִּימִין וְכָל מְלַאכְתּוֹ בִּשְׂמאל, אוֹ לְהֶפֶךְ, כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה) שֶׁנִּכּוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְקַבְּלוֹ לְסוֹפֵר, וּבְדִיעֲבַד אֵין לְאָסֵר, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב: (יט) הָוֵי יָמִין. עַל כֵּן אִם כָּתַב בִּימִינוֹ פָּסוּל כְּמוֹ בִּשְׂמאל דְּעָלְמָא וְכַנַּ"ל, אִם אִי אֶפְשָׁר לְמְצֹא אֲחֵרִים. וְכָתַב הָרַמַ"ע (בשו"ת סי' לח) מַעֲשֶׂה הָיָה בְּמִצְרַיִם שֶׁתָּפַס אֶחָד הַקָּלְמוֹס בִּשְׂפָתָיו וְכָתַב בּוֹ, וּפְסָלוֹ, דְּאֵין דֶּרֶךְ כְּתִיבָה בָּפֶה לְכָלֵי עָלְמָא, וְכָתַב הַמִּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה) [ב]דְּפָסוּל אֲפִלּוּ אִם אִי אֶפְשָׁר לְמְצֹא אֲחֵרִים. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מִשְׁנַת אַבְרָהָם (סי' טז ס"ז) בְּשֵׁם הַגֵּט מֻקְשָׁר (להמהר"ל ציונ אות עה) וְעוֹד פּוֹסְקִים דְּמַשְׁוִין זֶה אוֹ הַכּוֹתֵב בְּרַגְלוֹ לְהַכּוֹתֵב בְּיַד שְׂמאל. ו (כ) שִׁיטָה עֶלְיוֹנָה. מִשּׁוּם דִּתְפִלִּין אֵין עֲלֵיהֶן הֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי לְשַׂרְטֵט כְּמוֹ מְזוּזָה, רַק (טו) מִשּׁוּם דְּאָסוּר לִכְתֹּב שֵׁלֹשׁ תֵּבוֹת מִפָּסוּק בְּלִי שְׂרָטוּט, עַל כֵּן כְּשֶׁמְּשָׂרְטֵט שִׁיטָה עֶלְיוֹנָה דַּי, כִּי סְתָם בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים לְאַמֵּץ יָדָם לִכְתֹּב כָּל הַשִּׁיטוֹת יְשָׁרוֹת אַחַר שֶׁכָּתְבוּ שִׁיטָה עֶלְיוֹנָה, וְקָאָמַר 'אֵין צָרִיךְ' מִשּׁוּם דְּאִם יִרְצֶה לְשַׂרְטֵט כָּל הַשִּׁיטִין כְּדֵי לִכְתֹּב יוֹתֵר בְּיָשָׁר לְיַפּוֹת

בֵּאוּר הֲלָכָה

וְכֵן כָּתַב הַלַּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות הל' ס"ת אות מח). וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ו) הֵשִׁיג עֲלֵיהֶם, דְּהָרִיכ"ש לֹא קַאֵי אֶלָּא עַל דִּבְרֵי הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף (הלכות קטנות ד. ד"ה סתומה) כְּשֶׁנִּזְרַק זָהָב עַל הַדְּיו, דְּבָזֶה לֹא שֵׁיךְ עִנְיַן מִגְמָר כְּיוָן דִּכְתָב דִּלְמַשָּׁה קַיְמִ, אֶלָּא הָרִיכ"ש קַאֵי עַל עִקַּר הַדִּין אִם כָּתַב בְּזָהָב אוֹ בִּצְבָעוֹנִים עַצְמָן וּגְרָרָן וּכְתָבָן בְּדִיו, דְּבָזֶה שֵׁיךְ עִנְיַן מִגְמָר, וְהָאֲרִיכ"ש בָּזֶה. וְעַיֵּן בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (יו"ד) סִימָן רע"ו (ס"ק טו) שֶׁהִסְכִּים לִדְבָרֵי הָאֲלִיָּה רַבָּה, וְכֵן הַבָּנֵי יוֹנָה (סי' רעו ס"ח) גַּם כֵּן:

* כְּמוֹחֵק אֶת הַשֵּׁם. אֲבָל מוֹחֵק מִשָּׁם לֹא הָוֵי, דְּנִשְׁאָר כְּתָב הַתַּחְתּוֹן. וּמִשְּׁמַע מִכָּאן אֲפִלּוּ זָרָק זֶהֶב שֶׁלֹּא בְּקִדֻּשַּׁת הַשֵּׁם אָסוּר לִמְחֹק, דְּלֹא דָּמֵי לְמָה שֶּׁכָּתַב הַשַּׁ"ך בִּיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רע"ו בְּסָעִיף קָטָן י"ב. פְּרִי מְגַדִּים (משו"ת סק"ב): ד * צָרִיךְ שֶׁלֹּא תִּדְבַּק שׁוּם אוֹת בַּחֲבֶרְתָּהּ. וְאִם הָיָה אֶחָד דָּבוּק בַּחֲבֶרְתָּהּ, בְּזֶה יֵשׁ נַפְקָא מִנָּהּ, דְּאִם הַתָּגִין שֶׁל הָאוֹת גּוֹפָא דָּבַק אֶחָד בַּחֲבֶרוֹ, דַּעַת הָרַמַ"ע (בשו"ת סי' לח) לִפְסֹל [וְהוּבָא דְּבָרָיו לְקַמָּן בְּמִגֵּן אַבְרָהָם (סי' לו סק"ג) וּבְאֲלִיָּה רַבָּה (שם ס"ק כה)]. אַךְ אִם גּוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת נִכָּרוֹת כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, רַק הַתָּג שֶׁל אוֹת אֶחָד נוֹגֵעַ בְּתָג שְׁבָאוֹת שְׁאֶלָּה, אוֹ מַתֶּבֶת לְחַבְּרָה, הַמְּאִירִי (קרית ספר מאמר ב ח"ב) מַקֵּל בָּזֶה, וְהַמִּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג) וְהַפְּרִי חָדָשׁ בְּאֹפֶן הֶעָוֹן סִימָן קכ"ה סְעִיף קָטָן י"א מַחְמִירִין גַּם כֵּן בָּזֶה, אַךְ הָאֲלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן זֶה (סק"ח) כָּתַב דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה רַק בִּדְאַפְשָׁר, וְהוּבָא דְּבָרָיו בִּפְרִי מְגַדִּים בְּאֹשֶׁל אַבְרָהָם (סק"ג) [וּמַה דְּמִדְבְּרֵי שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה מִשְׁמַע בְּסָעִיף קָטָן ז' שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר אַף לְהַמְּאִירִי בִּדְיֵעָבַד אִם לֹא תִּקֵּנוּ, עַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ שָׁם, וּמִשְּׁמַע לְהַדְיָא דְּלִדַעַת הַמְּאִירִי יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אַף בְּלֹא גְּרִירָה בִּדְיֵעָבַד]. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלִגְרֹר כְּדַעַת הָרַלְבַּ"ח (סי' א) שֶׁהֶבִיאוּ הַמִּגֵּן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ג' [תִּתְקַן מֵהָנֵי אֲפִלּוּ לְדִידֵיהּ], וַאֲפִלּוּ תֵּגִין שֶׁנּוֹגְעִין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ בְּאוֹת גּוֹפָא נִרְאֶה דְּמֻתָּרִין תִּקּוּן וּמְזוּזוֹת, וְלֹא מִיקְרֵי שֶׁלֹּא בְּסִדְרָן כֵּיוָן דְּחִזְיָנִן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת אוֹת מִקַּדְמָתָהּ עַל יְדֵי זֶה, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר קָסָת הַסּוֹפֵר (סי' ה ס"ד):

* כָּל אוֹת תִּהְיֶה מֻקֶּפֶת גְּוִיל. גְּוִיל דָּנָקט לְאוֹ דַּוְקָא, דְּאֵין כּוֹתְבִין עָלָיו תְּפִלִּין, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ז', רַק דָּנָקט לִישָׁנָא דְּשֵׁיךְ אַצֹּל סֵפֶר תּוֹרָה וְלָאו דַּוְקָא. עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יד):

ו * אֵין צָרִיךְ לְשַׂרְטֵט כִּי אִם שִׁיטָה עֶלְיוֹנָה. וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא שְׂרָטַט אֲפִלּוּ שִׁיטָה עֶלְיוֹנָה לְדַעַת הַמְּחַבֵּר, אוֹ מִכָּל צַד לְדַעַת הָרַמַ"א, תְּלוּי בֵּין שִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים, דִּלְרַבֵּנוּ תָּם שֶׁכָּתַב (בתוס' גיטין ו: ד"ה א"ר יצחק) דְּסֵפֶר תּוֹרָה אֵין צְרִיכָה שְׂרָטוּט רַק בְּשִׁיטָה עֶלְיוֹנָה לְדַעַת הַמְּחַבֵּר אוֹ מִכָּל צַד לְדַעַת הָרַמַ"א, וּבִדְיֵעָבַד נִפְסָל בָּזֶה, וּמִכָּרְחָ לוֹמַר כֵּן מִפִּסְקַת סוֹפְרִים (פ"א ה"א) דִּירְעָה שֶׁאֵינָהּ מְסֹרְגֶלֶת פְּסוּלָה, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בִּתְפִלִּין דְּחַד דִּינָא אִית לְהוּ לְשִׁיטָתוֹ. אֲבָל לְפִי מַה דְּפָסְקִינַן בִּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"א סָעִיף ה' דְּסֵפֶר תּוֹרָה צְרִיכָה לִהְיוֹת שְׂרָטוּט בְּכָלָה כְּמוֹ מְזוּזָה, אִם כֵּן אֵין לָנוּ רְאִיָּה לִפְסֹל הַתְּפִלִּין בְּדִיעֲבַד אַף אִם לֹא שְׂרָטַט כְּלָל, כֵּן אִיתָא בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א בְּקִצּוּרוֹ, וּבִדְבָרָיו נִיתָּא שֶׁלֹּא כָּתַב הַמְּחַבֵּר לִפְסֹל בְּדִיעֲבַד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב לְהַדְיָא בִּיוֹרֶה דֵּעָה (שם) בְּסֵפֶר תּוֹרָה וּמְזוּזָה:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לִכְתֹּב תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת בְּקֶלְמוֹס שֶׁל עוֹף טָמֵא, דְּשָׁמָּא כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִקָּר מִמֶּנּוּ שֶׁל אַסּוּר לְאַחַר הַכְּתִיבָה, אֵינוֹ דּוֹמֶה לְעוֹרוֹת וּגְרִידִים שֶׁל הַטְּמֵאִים, עַיֵּן שָׁם: ד [ז] בַּחֲבֶרְתָּהּ. עַיֵּן בָּאֵר הֵיטֵב. וְדָוְקָא נִדְבַּק בְּסוֹפוֹ, אֲבָל בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בְּאֶמְצָעִיתוֹ, מוֹדֶה הָרַדְ"ךְ דְּפָסוּל אַף בְּכֹהֵאי גַּוְנָא, עַיֵּן בְּבֵנְעָת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט). וּמַה שֶּׁכָּתַב רַק הָתָ אַחַד דְּבוּקָה בַּחֲבֶרְתָּהּ, רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַתָּ שֶׁל תָּבָה אַחַת נוֹגַעַ עִם הַתָּ שֶׁכָּתַב שְׁאַלְתָּהּ וְנִדְבְּקָה זֶה בָּזֶה, בָּזֶה מַכְשִׁיר הַמְּאִירִי הוֹאִיל וְנִכָּר שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק עַל יְדֵי עַצְמָהּ, כֵּן מְבֹאָר בְּבֵנְעָת הַגְּדוֹלָה. וְעַיֵּן בְּסִימָן ל"ו בְּיֵד אֶפְרַיִם (ס"ג) מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם בְּתָגִין שְׁבָאוֹת אַחַת נוֹגְעִים זֶה בָּזֶה שֶׁפָּסוּל, וְשָׁם הַשַּׁעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי שִׁנּוּי בְּאוֹת מִתְּחִלַּת כְּאוֹת אַחֵר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן. וְנִרְאֶה דְּאַף אַחַת מִשְּׁנוֹגְעִים הַתָּגִין מֵאוֹת לְאוֹת, לֵיכָא הַךְ טַעֲמָא, וְדֵינוֹ כְּמוֹ כֵן לְהַמְּאִירִי דְּכָשֵׁר. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ, נִרְאֶה דְּגַם הַמְּאִירִי מוֹדֶה דְּזֶהוּ יֵשׁ לִגְרֹר הַדָּבוּק, רַק כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל דְּלֹא נִפְסַל מַה שֶּׁכָּתַב לְהַלָּן קֹדֶם שֶׁנִּגְרַר מִשּׁוּם

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ז) כתב: אם אי אפשר למצוא תפילין אחרים שנכתבו בימין יש להכשיר הנכתבים בשמאל בין באטר בין בשמאל של כל אדם מאחר שלא הוזכר פסול זה בתלמוד [משמע שאף מבורך עליהם]. **ב]** וכ"כ בשו"ע הרב (שם).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah